ЯК БОЛГАРСЬКІ ЖІНКИ "РОЗМОВЛЯЛИ" З МІНІСТРАМИ.

Терор, що почався 9. червня 1923 року проти робітничих організацій, робітничої преси і взагалі трудящих Болгарії, останніми часами так збільшився, що треба було конче створити спеціяльний комітет для боротьби з білим терором.

Нещодавно обрана делегація із 14 жінок, яка разом із своїми маленькими дітьми, що залишились сиротами, пішла до парляменту, до міністра-президента з протестом і запитанням, що думає уряд робити з своїми жертвами.

Ще не встигла делегація дійти до парляменту, як пильне око тайної і явної поліції, помітило її і негайно почало виконувати свою ролю. Делегація викликала тов. Хр. Калайджієва, депутата робітничої партії, від якого домагалась влаштувати їй прийом у міністра-президента. Доки точились переговори в парляменті, поліція розігнала делегацію. Через десять хвилин делегатки знову зібрались і пішли до парляменту.

Знову їх розігнали, погрожуючи арештами. Тільки за півгодини тов. Калайджієв вийшов і повідомив, що міністер-президент у жадному разі не згоджується приняти делегацію. Міністер юстиції Кулев згодився приняти делегацію тільки з двох-трьох жінок, але з умовою, що мова йтиме тільки про амнестію. Жінки обрали з-поміж себе п'ятьох, які пішли до парляменту, а решта разом з дітьми залишились ждати на морозі.

Кулев приняв делегацію спочатку стримано, але з викликом. Одна з товаришок починає говорити, заявляючи, що делегацію прислали жертви білого терору в Болгарії з своїми вимогами. Почувши слова "білий терор", пан міністер схопився, як ужалений, і перебив товаришку словами:

"Для міністра юстиції білий терор не існує". Не зважаючи на це, товаришка спокійно говорила далі про вимоги, що їх доручила висунути група жертв і запитала, чи думає уряд про 32,000 потерпілих, що їхні рідні гниють у землі, у тюрмах і страждають закордоном, чи думає він дати повну і безумовну амнестію всім політв'язням.

На це запитання міністер відповів спочатку, що уряд проектує зробити щонебудь, але потім, роздратований рештою вимог, заявив:

"Доки в тюрмах є божевільні голови, що проводять першотравневі демонстрації та інші такі-ж божевілля під диктовку III. Інтернаціоналу, жадні ваші вимоги не будуть задоволені".

На вимогу державного утримання жертв білого терору, він нічого не відповів. Товаришка висунула вимогу волі робітничих органів преси — дозволити вільний вихід газети "Новини", де між іншим, потерпілі висловлюють свій сум по втрачених рідних у некрольогах. Пан міністер заявив, що це не некрольги, а політичні тиради, в яких ми висуваємо комуністичні ідеї.

На це йому відповіли, що наші рідні загинули, одні на шибеницях, інших розстріляли на вулицях; про них ми не можемо писати попівські некрольоги, бо вони не померли у постелі, а без суда й слідства їх убили. Це образило міністра юстиції і він утік із свого кабінету.

Делегація, залишившись у кабінеті, поклала на його столі писану заяву з усіма вимогами, вдоволена, що її справедливі вимоги змусили пана міністра юстиції безславно тікати.

М.

НАГІНКА НА ОСТАННІ УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ.

Розпорядком львівської кураторії дня 21. грудня 1928 р. з'утраквізовано українську народню школу в селі Чесниках, рогатинського повіту, нібито тому, що зголошено 22 декларації з вимогою введення польської мови навчання. Тимчасом в Чесниках було тоді на 136 дітей, 126 українських, 5 жидівських і 5 римо-католицького обряду. Проти розпорядку кураторії зголошено відклик, в наслідок якого переслухано 16 громадян, які мали підписати ці декларації. Між ними один був бездітний, а один від 20 літ небіжчик. Помимо цього, що всі вони заявили, що ніяких деклярацій не підписували й що їх підписи є сфальшовані, школа й на далі остала утраквістичною.

Те саме сталося з українською народньою школою в селі Обельниця, рогатинського повіту, яку теж з'утраквізовано, бо нібито зголошено 22 деклярації за польською школою. Одначе на ділі це оказалось неправдою, бо ціле село чисто українське, та мимо цього школа залишилася утраквістичною.

На землях Західної України.

ПАТРІОТИ ВСЮДИ ОДНАКОВІ.

Заява політичних вязнів львівської тюрми.

Свого часу львівське "Діло" доносило, що націоналістичні політичні вязні на Західній Україні відмежувалися від комуністів, бо комуністи мали їм "докучати". Ледви чи хто зрозумів причини такого поступку. І справа була б напевно остала не виясненою, коли б не самі вязні.

В "Сель-Робі" від 10. березня знаходимо статтю під заголовком "Правда про політвязнів націоналістів на Бригідках", написана вязнями з проханням усіх селянсько-робітничих газет передрукувати, що й робимо.

Дня 26. січня ц. р. 120 політвязнів на Бригідках проголосило голодівку.

Причиною цеї голодівки було визиваюче й провокаційне заховування тюремної влади, що від довшого вже часу всіма способами намагалась уменшувати а то й відібрати всі з великим трудом добуті права політвязнів.

Почалось все із того, що тюремний заряд із поліцією кував тих політвязнів, яких ведено із Бригідок на розправу (на Баторого), відбирав проходи, переводив особисту ревізію (якої ніколи не було) перед і після проходу, недостарчав книжок та газет, що мають право кольпортажі в Польщі, а у звязку з тим почались всякого рода шикани й утиски.

На це всі політвязні протестували перед начальником тюрми п. Маєвським, — та коли це не помагало, зажадали приходу прокуратора, до якого заряд тюрми всіх політвязнів звертав, мовляв, "моя хата з краю!..."

У відповідь на жадання політвязнями прокуратора, — почались побої та катування політвязнів, а також й переміщення їх, кожного з окрема між вязнів карних, — багатьох в казню...

Як протест проти такого безсоромного й нічим неоправданого поступку тюремного заряду, — всі політвязні на Бригідках, без порозуміння між собою, — розпочали голодівку, що тривала 6 днів.

Одначе заряд тюрми, який побачив, що за далеко загнався, — всякими репресіями (як прим. те, щоб вістка про голодівку не дісталась на світ, казав домашні обіди розділяти т. зв. посмітюхам) — намагався голодівку зломити й без шуму зліквідувати.

І треба це йому признати, що зусилля його увінчались успіхом, бо погрожуючи 16-ти націоналістичним політвязням розсадженням їх по карних келіях — відтягнув їх застрашених з фронту боротьби.

В той спосіб всі політвязні, що терпіли в Бригідках одне й те саме, побачили, що націоналістичні вязні не далеко відбігли від своїх батьків з УНДО. Як ці останні торгують та йдуть на угоду з Польщею в суспільно-політичному питанні — так їхні сини в Бригідках, супроти великої маси голодуючих політвязнів, створили разом із начальством тюрми одноцілий фронт і тим чином заломили в так тяжких умовинах розпочату боротьбу за права всіх політичних вязнів.

Після безсоромної втечі та зради 16-ти націоналістів, політвязні націоналісти намагались оправдати свій ганебний крок, і в "Ділі" помістили таке спростування, що неначе-б то "комуністичні політвязні їм до кучали та перешкаджали" — й тому вони їх покинули. До того-ж ще вони (себ-то комуністичні вязні) не хотіли принимати від них святочних дарунків.

Оправдання, як бачимо, комічне і діточе, бо-ж всім відомо, що до акції їх ніхто не тягнув і не просив, — навпаки, самі "своєю услугою" накидались, коли-б треба було, до того-ж сама голодівка повстала стихійно, так що слово було тільки за ними й тільки вони самі могли рішати...

І рішили, рішили так, що ганебно зрадили важкий фронт боротьби політвязнів із зарядом тюрми, за права всіх політвязнів без ріжниці того, до якої партії всі вони належать.

І от супроти цеї ганебної зради 16-ти націоналістичних вязнів, супроти ослаблення бойового фронту, за права політвязнів, які вони із нараженням свойого здоровля здобували, й супроти тих несуттевих наклепів тих зрадників в своїй націоналістичній пресі на так велике число (120) політвязнів, що видержали в цій боротьбі — всі політвязні Бригідок пятнують їх зрадниками, що свідомо з тюремною владою покинули фронт боротьби для того, щоб заломити акцію решти політичних вязнів та рішають їх в тюрмі бойкотувати.

Політвязні Бригідок.

Бригідки, 25. лютого. 1929.

Товариші! Приєднуйте нових передплатників для "Українських Робітничих Вістей"!

НОВИЙ АКТ ТЕРОРУ.

Дня 6. березня Львів був місцем сміливого нападу української бойової організації на грошового листаря. При вул. Городецькій наняла молода студентка мешкання. До цього мешкання прийшов 6. березня грошовий листар, щоби вручити їй квоту 20 зол. В моменті коли він вручував гроші прискочило до нього двох молодих людей і почали вязати. Листар вирвався і почалася погоня на вулицях міста за тікаючими. Ловила поліція і прохожі.

Тікаючі почали відстрілюватися. По дорозі упав важко ранений один поліцінят і один з прохожих, цей останній відтак помер в шпитали. Куля поліцінята досягла також і одного з втікаючих. Поцілений в черево, доповз до сіней одного дому і там закінчив життя. Є це студент IV. року прав Ярослав Любович. Другого зловили і врешті довідалися, що називається Василь Мицак, студент парв.

КРОВАВА МАСАКРА НА ЛЬВІВСЬКОМУ КЛАДОВИЩІ.

Похорони вбитого смертельним пострілом львівського поліцінята, у звязку з нападом на листаря, студента Ярослава Любовича, були причиною кровавої масакри, яка мала місце на львівському кладовищі. Похорон був назначений, як сповіщали жалібні оповістки, на день 9. березня в год. 3-ій по полудні. Зійшлося багато українців, головно молоді, понад 500 осіб. Коли зібрані довідалися, що польська поліція наказала на перекір заряджуючим похоронами поховати Любовича не в 3-ій а в 1-ій годині, і що Любович нїслідком цього зарядження вже похований, запанувало серед них зрозуміле обурення.

Молодь порішила піти на могилу Любовича. Сконсигнована кінна й піша поліція заступила їм дорогу, але коли мимо цього молоді вдалося дістатись на кладовище, поліція добула шабель і почала масакрувати студентів. По пів годинній боротьбі вдалося поліції розігнати демонстрантів, при чім залишилося багато ранених, а ще більше арештованих.

У звязку з нападом на листаря ходять по Львові ріжні тривожні вісти. Слідство в тій справі затягує широкі круги. Серед українців відбуваються численні ревізії і арештування.

РОЗКЛАД І ЗВИРОДНІЛІСТЬ БУРЖУАЗНОЇ КЛЯСИ.

(Написав Н. Бажанов.)

(Продовження.)

Розумове звироднїння.

Буржуазія звироднюється не тільки морально, а й розумово. Розумове звироднїння буржуазії цілком зрозуміле явище, бо вона, гублячи поволі будь-який безпосередній звязок з виробничим процесом, обертається з кляси організатора виробництва на кляcу споживача ціностей, губить смак і інтерес до науки, що завжди з'єднана з ріжноманітними моментами господарського й суспільного життя. Через це та неймовірна глупота, паскудство, що живлять сучасну буржуазію.

Буржуазні учені з глибокодумним виразом вирішують, наприклад, проблєми, що хвилювали думку тільки сереньовічних учених: скільки ангелів можна вмістити на кінчику шпильки. Багато ще зацікавлення в "учених" колах викликає питання: чи можна задля краси підрізувати під наркозом собаці вуха. Великі суперечки викликала книга доктора Гюо Телля із Стокгольма про те, чи міг померти так званий Христос на хресті. Доктор доводить, що Христос не міг померти ні від ран, що були несмертельні, ні від зараження крови. А раз він не помирав, то, виходить, не міг воскреснути. Деякі учені заперечують йому, що у Христа, мовляв, міг бути потайний порок серця, і від нього він, мовляв, і міг померти і т. ін.

А то ще лікар-англієць Амброз Вилсон видав, напр., книжку, де доводить, що риба кит зможе проглинути людину. Виходить у 3-денному сидінні пророка Іони в китовому череві не-ма нічого неймовірного. Навколо цієї книги також виникла голосна полємїка, розгорілись страсті, і думка поділилася за і проти.

В Еспанії заборонено, наприклад, гінекольогічні з'їзди з тієї причини, що справи, котрі обговорюють на них, ображають жіночу невинність і соромязливість.

В англійських газетах з нагоди недавнього приїзду професора Воронова у Лондон дебатували питання про те, що треба-б, мовляв, заборонити цьому ученому робити досліди над малпами "в інтересах гуманности" відносно тварин.

В одній американській газеті, "Ладж Тідінґс" уміщено "універсальні життьові поради американцям". Поради зводяться до того, щоб жити розумно й приємно, перш за все ні про що не треба думати.

І це не гумористика. Це пишуть цілком серйозно.

Американський письменник Джордж Бріян написав книгу "Комерційна цінність мозку Едісона". Книгу цю американці читають з великим захопленням, бо автор її усі відкриття Едісона переводить на гроші і докладо вираховує всі прибутки, що відкрити ці дали. Виявляється, що комерційна цінність мозку Едісона дорівнюється 15,559 мільйонам доларів. В Америці звичайно про людину питають не "що він із себе уявляє", а "скільки він коштує", тоб-то які з нього прибутки. Цілком зрозуміло, що ця книга вийшла в світ у країні, де людям складають ціну на гроші.

(Кінець буде.)

ПОЛЬСЬКІ КОЛЬОНІСТИ Й ПОМІЩИКИ ВТІКАЮТЬ ЗПІД РАДЯНСЬКОГО КОРДОНУ.

В цілій польській пресі появилися алярмуючі вісти про кризу польської військової кольонізації на північно українських землях. Польські військові кольоністи, головно на Волині, масово продають дарованну їм землю в руки українських селян і виїзджають або до корінної Польщі або за границі польської держави. Справді землі продавати їм не вільно протягом 30 років, одначе вони позбуваються хитрим способом майна, передаючи його ніби то в аренду.

Польська преса взиває уряд, щоби видав відповідні зарядження, бо втеча польських кольоністів загрожує зменшенням польського елементу на окраїнах і переходом землі в руки українського населення. Преса жалується, що загалом польська посілість на окраїнах корчиться, а то з тої причини, що власники великих латифундій позбуваються своїх просторів, передають їх на парцеляцію, а тим способом земля малими пайками переходить в руки українських селян. Головно це діється в полосі над самою радянською границею. Пояснюють це страхом польських поміщиків, які втратили довірря в польську владу на окраїнах.

ЖИТТЯ І ВЧЕННЯ ДАРВІНА.

(Продовження.)

Тут треба відзначити, що цьому Пляйферові досить близька була майбутня центральна ідея самого Дарвіна — про поступову зміну як самої земної кори, так і всього того, що живе на ній. Він пише: "як всі инші частини землі, так і її мешканці зазнають зміни; вмирає не тільки індивід, але згасають також і види і навіть, може бути, роди"...

Знайомство з Енсвортом, що пізніше прославився своїми мандрівками в Асирію, втягло Чарлса в самий центр гарячкової й гострої суперечки поміж двома геольогічними школами, і хоч ці суперечки, кінець кінцем, дуже збайдужніли Чарлса до вивчення геольогії, та позитивна роля цієї дискусії для Дарвіна безсумнівна.

Не менш важливим було знайомство Чарлса з працями з зоольогії його діда Еразма. Це знайомство відбулось також в роки Единбурзькі. Ідеї його діда також мали в собі деякі елєменти майбутнього учення Дарвіна і справили на нього тоді досить сильне враження.

Однак, всі ці ніби-то прямі підштовхування й підказування Чарлсові його майбутніх наукових ідей ще не розбурхали в нього ні бажання розвинути їх, ні навіть спроби хоч трохи уважно зупинитися на них. Видимого сліду вони у всякому разі не залишили й залишились, так би мовити, за порогом свідомости.

На цей час припадають перші спроби Чарлсові самостійної праці з зоольогії. Одного почуття, що він володіє великими колєкціями, уже не вистачає, і він приступає до анатомування зібраних морських тварин. При цьому він робить два невеликих відкриття, про які й доповідає в Плініївському Товаристві. Ці відкриття і доповідь про них, очевидячки, приносять молодому студентові не аби-яке задоволення. Це видно хоч би з того, з якою жвавістю і виразністю він розповідає про засідання цього Товариства.

Це був всього на всього студентський гурток, що його заснував один з професорів, і він працював під керівництвом цього професора.

Дарвін дуже добре, до самої старости пам'ятає збори цього гуртка, що відбувалися в підвалі Единбурзького університету. Він навіть згадує про одну досить курйозну доповідь. Доповідач-студент був заїка. Коли йому надали слово для доповіди, нещасний заїка так розхвилювався і зніяковів, що довгий час стояв мовчки, червоніючи, бліднючи, не маючи змоги вимовити хоч би одно слово. Нарешті доповідач набрався духу і сказав: "Д-ю голово, я забув, що хотів сказати"...

Крім цього студентського гуртка, Чарлс в цей час охоче й ретельно відвідував засідання Медичного Товариства й Единбурзького Королівського Товариства. Одно з засідань цього останнього Товариства відбувалось під головуванням сера Валтер Скотта, відомого англійського романіста.

Дарвін оповідає, що Валтер Скотт, кідкриваючи засідання, висловив подяку за виявлену до нього повагу і сказав, що вважає себе недостойним заняти такий високий пост. "Я дивився", пише Дарвін, "на нього і на все, що відбувалося, з глибокою пошаною і з якимсь священним острахом і думаю, що саме цьому засіданню і відвідуванням Королівського Медичного Товариства, я обов'язаний тим, що, будучи обраний на почесного члена цих Товариств, оцінив цю почесть вище від всіх подібних відзнак".

Чи треба пояснювати значіння цих слів? З них ми зовсім виразно бачимо не тільки величезну побожність Чарлса перед обранцями науки, але й безсуперечне, хоч і потайне бажання самому бути в числі цих обранців. В старі свої роки Дарвін не вважає за потрібне таїтись з тим, що "оцінював цю повагу вище від усіх подібних відзнак".

Отже в Единбурзі досить виразно і твердо формується у Дарвіна цікавість до природничих наук, перш за все до зоольогії і геольогії.

Він відшукує людей, що хоч чим-небудь йому корисні, обзнайомлюють його з тими питаннями, що його цікавлять. Так, один час він близько зійшовся з сторожем Единбурзького музею, провадить з ним довгі, цікаві розмови про музейні колєкції. Вони роблять один одному подарунки, — Чарлс одержує від сторожа рідкі черепашки морських тварин.

Цей сторож має досить широкі знання з галузи птахівництва,—пізніше він випустив навіть велику книгу про птахів Шотляндії.

У цей же час Чарлс знайомиться з провідником одного молодого мандрівника—негром. Негр цей, що довго жив у Європі, був дуже мила і освічена людина, і в нього Чарлс часто й довго гостює й бере лекції птахівництва й набивання чучел птахів, бо негр був великий артист і митець у цій справі.

Всі ці заняття, однак, і в найменшій мірі не послаблюють в Чарлсові його нахилу блукати й спостерігати і ще менш його мисливської пристрасти. Так, підчас вакацій, улітку, Чарлс з двома приятелями організує мандрівку по Північній Валії.

З торбинками за спиною, вони що-дня проходили 30 англійських миль. Під кінець цієї мандрівки, вони зійшли на найвищу гору в Англії й Валії, на гору Сповдон (1 кільометер над рівнем моря.)

А влітку 1827 року він робить мандрівку верхи по Північній Валії в товаристві сестри. Та все це дрібниці. Справжнім же життям Чарлс живе в осени, коли настає час полювання. Полював він, де міг, в околицях рідного Шрюсбері, в лісах Мера, де жив дядько Джос, у ближчих або дальших знайомих, одне слово, скрізь, де можна було. Дарвін сам згадує потім з відтінком іронії про полум'яну пристрасть, що хвилювала його тоді. Лягаючи спати, він свої мисливські чоботи ставив зараз же біля ліжка, щоб, прокинувшись, не робити жадного лишнього руху й не згаяти жадної дорогоцінної хвилини.

(Далі буде.)

Не забувайте про пресовий фонд одинокої української робітничої газети в Канаді — "Українських Робітничих Вістей"!

НА СКЛАДІ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКОЇ КНИГАРНІ

ви завжди дістанете найкращі і найновіші книжки: оповідання, повісти, романи, наукові, економічні, соціяльні і ин.

У НАС Є:

Багатий вибір театральних підручників для великих і малих драмгуртків;
Найновіші журнали з Радянської України;
Ріжні ноти для хорів і сольоспівів;
Ріжні музичні інструменти;
Перуки, мальовидла, все потрібне для драмгуртків;
Грамофонні рекорди й грамофони.

ЖАДАЙТЕ нашого катальога.

Разом з книгарнею міститься ІНФОРМАЦИЙНЕ І ФІЯНСОВЕ БЮРО, яке дає всякі поради, виконує ріжні припоручення, пересилає гроші до старого краю, вибірає афідейвіти, продає шифкарти.
Обслуга ТОЧНА И ДЕШЕВА.
Можете самі переконатися.

Пишіть на адресу:

WORKERS AND FARMERS BOOK STORE
або
INFORMATION & FINANCIAL BUREAU
550 Selkirk Ave., Winnipeg.